

SlösO

Årets värsta slöseri 37 | Reportage 40

”Det finns starka krafter som vill bevara de systematiska bedrägerierna. Det är en jätteskandal!”

Läs om miljardslöseriet inom studieförbunden på sidan 40.

Tio nominerade slöserier

Slöseriombudsmannen har valt ut tio bidrag med potential att bli *Årets värsta slöseri 2022*, men bara ett ska koras.

Röstar gör du på Skattebetalarnas webbplats.

Vinnande bidrag presenteras i nästa nummer.

Dags att kora

Årets värsta slöseri...

Foto: Shutterstock

1

Trollsyn i hjärtemarkerna

→ **Linnéuniversitetets projekt** *Trollsyn i hjärtemarkerna* har fått 4,5 miljoner av Vetenskapsrådet för att med hjälp av konst hitta sätt att leva med naturen i stället för av den. Central i projektet är att skapa en relation till olika material genom att se på dem som troll skulle göra, vilket man kallar trollsyn. När projektet under 2022 arrangerade en första utställning sa projektledaren Katarina Bonnevier så här till SVT:
– Vi forskar genom att använda konst. Genom att själva agera som bortbytingar och röra oss i trollpack tillsammans med lantbrukare, skogsarbetare och andra konstnärer.

Foto: Trafikverket

2

För 4,5 miljarder år sen fanns inga vägar, förutom Vintergatan.

Ett närmare Sverige

→ **Trafikverket gjorde reklamfilmen** *Ett närmare Sverige*. I 1 minut och 44 sekunder berättar myndigheten om hur bra man är på att planera, bygga och underhålla vägar och järnvägar. Tittarna får veta att jägarnas stigar var början till det transportsystem vi har i dag, vars enda syfte är att göra Sverige närmare. Och att det är Trafikverket som gör det möjligt att transportera järnmalm och hälsa på mormor och morfar. Ett varumärkesbyggande för 650 000 kronor.

... och här är fler kandidater

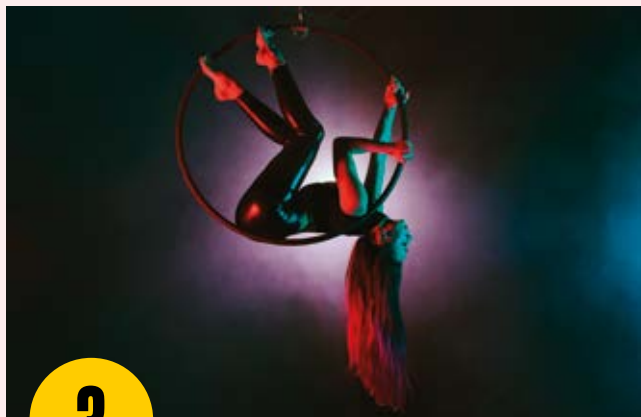

Foto: Shutterstock

3

Cirkusens roll i samhället

→ "Jag har skolat om mig till kontorsakrobat och har nytta av min bakgrund." Uttalandet kommer från Karin Skierus som sedan årsskiftet arbetar som fast anställd cirkuskonsulent på Västra Götalandsregionen (VGR). Genom anställningen vill VGR stärka cirkusens roll i samhället. Cirkuskonsulenten ska inspirera och ge råd till exempel om hur man kan använda cirkus som verktyg i skolan eller att stötta den som arrangerar cirkusevenemang. Liknande tjänster finns i regionerna Stockholm och Östergötland.

Foto: Shutterstock

4

Sidapengar till journalistutbildning

→ Naturvårdsverket förlängde i år sitt biståndssamarbete med den palestinska miljömyndigheten. Syftet är att stärka det palestinska miljöhandlingsprogrammet. I år ligger fokus på att utbilda 25 journaliststudenter under tre månader till en kostnad av 900 000 kronor (plus resor och andra omkostnader för utbildningskonsulten). Pengarna kommer från Sida.

Foto: Shutterstock

5

Vindkraftverk till salu

→ I våras beslutade Region Gävleborg att sälja de två vindkraftverk man köpte in 2012 för 85 miljoner kronor.

Satsningen som skulle ge regionen en årlig vinst på tre miljoner kronor har under åren kostat skattebetalarna ytterligare minst 42 miljoner.

Moderaterna i regionen har kallat fiaskot för "lekstuga med skattemedel" och skickade en "anmälan" till Slöseriombudsmannen.

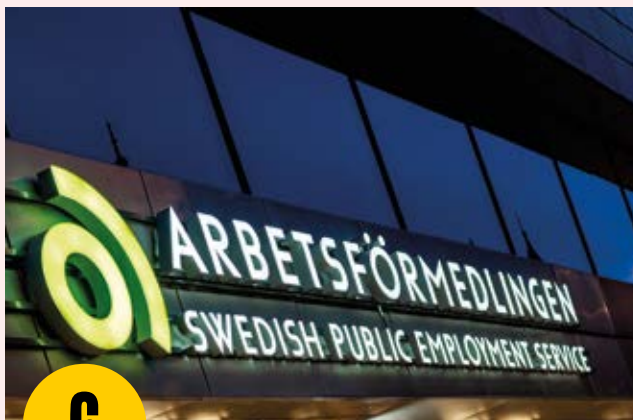

Foto: Peter Kroon

6

Allt fler tomma utbildningsplatser

→ Arbetsförmedlingen betalade 2021 ut drygt 34 miljoner kronor för utbildningsplatser som inte utnyttjades, vilket var en kraftig ökning jämfört med 2020. Slöseriet har fortsatt under 2022 och uppgick i april till nästan 10 miljoner. Branschorganisationen Almega tycker att myndigheten, som skyller det låga deltagandet på pandemin, borde kunnat ge många fler arbetslösa en välbehövlig arbetsmarknadsutbildning.

Var med och rösta – så här gör du!

Slöseriombudsmannen håller varje år en omröstning om vad som är årets värsta slöseri med skattemedel. Just nu pågår omröstningen för 2022 och du kan lägga din röst genom att besöka föreningens webbplats: skattebetalarna.se

Foto: Rickard L. Eriksson

7

Räddaren från centrumdöden

→ Arkitekten Gert Wingårdh är en del av satsningen som ska rädda Uddevalla från centrumdöden. Wingårdh har fått uppdraget att rita ett nytt medborgarhus som beräknas kosta runt en miljard kronor (själv får Wingårdh cirka en miljon för sin insats). Han beskriver bygget som ett demokratiskt återbruksprojekt där invånarna gärna får bidra med material. Den senaste visionen för ett upprustat, livligare och säkrare centrum är hämtat från Manhattan och stadsutvecklingsmodellen BID (Business improvement district). – Vi vill ha ett hus som sticker ut lite grann, säger kommunalrådet Ingemar Samuelsson (S) till Aftonbladet.

Foto: Malmö museer

8

Vad är egentligen tillväxt?

→ Från 1 april till 6 november pågick utställningen *Tillväxt – vad är det?* på Malmö Museer. Utställningen kostade 800 000 kronor och ville utmana begreppet tillväxt. – Svaren vi söker kan inte hittas i nationer, religioner eller institutioner, inte heller inom politiken, ekonomin eller ekologin. Ingen kommission, grupp eller individ kan komma fram till utmaningarnas lösning, för svaren vi söker finns i relationerna mellan dem, sa Lina Fogelberg och Petra Trobäck som höll i utställningen.

Foto: Shutterstock

9

Mer balett i landets kommuner

→ Genom KOKO kommunkoreograf delar Kulturrådet ut skattepengar för att stationera avlönade koreografer i landets kommuner. Kommunerna är också med och delfinansierar det är man har en kommunkoreograf. Så här beskriver Region Stockholm modellen som man utvecklat: "Genom att utforska mötet mellan danskonstnär och kommun har KOKO kommunkoreograf öppnat upp för nya sätt att uppleva, samarbeta och utvecklas både som kommun och danskonstnär."

Foto: Shutterstock

10

Dyr återhämtning från pandemin

→ Först beslutades om en fond som under sju år ska dela ut 800 miljarder euro för att EU-länderna ska "återhämta" sig efter pandemin. Men EU nöjde sig inte med det. I somras inleddes en kommunikationskampanj för att tala om hur bra fonden NextGenerationEU är. Ytterligare kostnad: 700 miljoner kronor. EU-kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, skryter om att kampanjen är den mest framgångsrika någonsin inom EU. Men det är inte svårt att göra reklam med andras pengar.

Text: Thomas Östberg

Två miljarder delas ut årligen till studieförbunden

”Systematiska bedrägerier”

Staten delar årligen ut nästan två miljarder kronor till landets studieförbund. Nu visar en rapport från Riksrevisionen att granskningen och kontrollen av vart pengarna tar vägen har stora brister. Magnus Ranstorp, docent vid Försvarshögskolan, som länge engagerat sig i frågan, skröder inte orden:

– Det finns starka krafter både inom studieförbunden och politiken som vill bevara de systematiska bedrägerierna. Det är en jätteskandal och ett hån mot skattebetalarna.

Text: Thomas Östberg

Det var när Magnus Ranstorp och hans kollegor granskade studieförbundet Ibn Rushd och dess koppling till Muslimska brödrskapet som de upptäckte att ekonomiska oegentligheter förekom i många studieförbund.

– Vi hade flera insiders som berättade hur fusk med statliga bidrag var upplagt och att det pågått i flera decennier. Men när vi skrev en debattartikel i DN om det fick vi väldigt mycket kritik, säger Magnus Ranstorp.

Skattebetalarna och Slöseriombudsmannen har flera gånger uppmärksammat och kritiserat det omfattande slöseriet. År 2021 var ”Studiecirkelarna som inte fanns” nominerad till Årets värsta slöseri.

Efter Riksrevisionens rapport använder Ranstorp ordet bedrägerier i stället för fusk eller slarv.

Granskningen visar på brister i alla led – från studieförbundens kontroll och utbetalningar, via den ideella föreningen Folkbildningsrådet och upp till regeringen. Kontrollsystemet som aktörerna utformat tillsammans fångar inte upp felaktigheter tillräckligt effektivt. Därför är risken stor att statsbidrag går till annat än folkbildning, enligt Riksrevisionen.

Av 370 granskade arrangemang saknade 44 procent tillräckliga underlag för utbetalningar. Enligt Magnus Ranstorp har utbetalningar gjorts för saker och aktiviteter som inte existerar.

– Ändå granskade man bara Stockholm där det städats upp efter Järvaskandalen och Norrbotten där volymerna, och därmed möjligheterna till fusk, är mindre. I verkligheten kan det vara mer än en miljard som betalats ut felaktigt. Det finns privatpersoner, kriminella och extremister som utnyttjar systemet, säger Magnus Ranstorp.

Att Folkbildningsrådet, som fördelar de statliga pengarna till tio

Foto: Jessica Gow/TT-Bild

studieförbund, i föl presenterade ett 18-punkts-program med åtgärder mot fusk och felaktigheter imponerar inte på Magnus Ranstorp:

– En enskild person kan fortfarande gå i studiecirkel 480 timmar per år. Med tio studieförbund utan samordnad kontroll blir det i teorin 4 800 timmar. Programmet är en halvmesyra som inte löser problemet med utbetalningar till saker som inte finns.

Magnus Ranstorp hoppas att riksdagen och den nya regeringen ser till att kontrollen och insynen ökar rejält. Men han är inte säker på att det kommer att ske:

– Branschen och starka politiska krafter vill inte se problemen. De vill bevara systemet som det är. Det pågår en statlig utredning som ska se över hela folkbildningspolitiken. Den leds av Christer Nylander från Liberalerna. Han är en stor vän av folkbildningen som den varit, så det återstår att se vad han kommer att föreslå.

Magnus Ranstorp påpekar att han själv inte har något emot folkbildningen i sig.

– Den är viktig, men den behöver genomgå ett stälbad där man inför insyn och transparens. Och självförvaltningsmodellen måste bort för den fungerar inte. Myndigheter kan jaga privatpersoner för skulder på öresbelopp, men i det här fallet står statens kranar öppna för studieförbunden, säger Magnus Ranstorp.

Magnus Ranstorp vid Försvarshögskolan har länge engagerat sig i studieförbundens fusk med skattemedel. Kriminella och extremister utnyttjar systemet.

Följ SlösO på Facebook

På SlösOs Facebooksida publiceras slöserier på löpande band. Gilla sidan och ta del av avslöjandena: [facebook.com/sloseriombudsmannen](https://www.facebook.com/sloseriombudsmannen)

”Det är en jätteskandal och ett hån mot skattebetalarna.”